

Vilst í verðini

UMMÆLI

Eyðun Klakstein

Marjun Syderbø Kjelnæs: Óendaliga Vera,
Bókadeild Føroya Lærarafelag, 2016. 310 bls.

„Hví fylla nøkur fólk so forbannað nógv allastaðni, meðan onnur bara eru – eg veit ikki, bara okkurt slag av eykafólkum?“ Hann hevur ikki tendrað sigarettina, men stendur og flennir speiskliga fram fyri seg. „Lúsutir statistar, sum ganga og bíða eftir tí næsta høvuðsleikaranum.“

leon tann yngri – sum skrivar seg við lítla l, tí abbin hevði størri tign – er á vitjan hjá gomlu Veru. Hon liggur á ellisheimi og hevur mist førleikan at tosa. Tey bæði hava havt lívlangt samband av serligum slagi, og leon vitjar javnan Veru, sum hann tosar við, men ikki longur kann fáa svar frá.

leon ruddar í ognunum hjá Veru, og hann tekur eina pappeskju fyri og aðra eftir við sær inn á stovuna hjá Veru fyri at taka støðu til, hvat skal beinast burtur, og hvat skal goymast.

Hetta er aktuelli miðdepilin í skaldsøguni *Óendaliga Vera*, sum Marjun Syderbø Kjelnæs hevur skrivað. Handritið vann kapping hjá Bókhandlarafelagnum um at skriva samtíðarskaldsøgu.

Fjarstøðan í tí tætta

Óendalig Vera er ein episk kærleiksøga við fløktum og skiftandi sambondum millum fólk – oyggjafólk. Søgan snýr seg um fjarstøðu í tøttum sambondum, um tøgnað og svik, um longsul og einsemi og um

smáar lötur av eydnu í vónleysum umhvørvi. Og tá ið alt kemur til alt, eru átrúnaður og seksualitetur drívmeigin og forðingin í menniskjalagnunum. Frumdriftin skal temjast, men førir eisini fólk fram á og av leið.

Meðan leon javnan vitjar Veru á ellisheiminum, fáa vit í brotum søguna um tey bæði, familjur teirra og bygdina. Í títtum skiftum millum nútíð og fortíð verður so líðandi avdúkað, hví leon og Vera eru bundin saman í óloysiligum bandi. Søgan spjaðir seg sum ein fløkt familjusøga, sum ongantið kundi fingið rúmd í hampuligu bygdasøgunum. Hetta er søgan um veruliga lívið og óveruliga deyðan.

– Hví kann eingin for svartasta bara líða í nívdum einsemi longur, spyr leon, tá ið hann lurtar eftir útvarpssending, har fólk ikki smæðast við at lata seg úr fyri opnari mikrofon.

Og soleiðis eru fólkin í søguni. Samstundis sum Marjun Syderbø Kjelnæs letur tey úr og avdúkar persónligu søgurnar og innastu kenslurnar hjá teimum, stríðast tey dúgliga ímóti kensluligu avdúkingini.

Høgt og fallandi flog

Marjun Syderbø Kjelnæs hevur skrivað eina hugtakandi og ræðandi søgu. Við góðum penni og tryggum stíli leiðir hon lesaran ígjøgnum hendingar, upplivingar, tankar og dreymar hjá persónunum í søguni. Hon skrivar úr fleiri sjónarhornum, og hóast tað kann vera krevjandi at skriva og lesa slíka søgu, fer høvundurin ongantið av sporinum, men varðveitir eina framdrift og ein spenning, sum altíð leiðir til næstu síðu og næstu brotmynd.

Mongu skiftini ímillum nútíð og fortíð eru góð og dynamisk, og stundum eru tey framúr, næstan filmisk. Frásøguhátturin leggur upp til spenning og ynski eftir at fáa meira at vita, men í støðum missir spennandi frásøgnin eitt sindur av flogi, tí skiftini millum pallarnar eru so títt – onkuntíð mest sum ov títt. Onkuntíð leingist tú bara eftir einari meiri samanhangandi søgu, men tá ið fortíð og nútíð breista saman í nøkrum einstøkum setningum, flýgur skaldsøgan í høgum luftlagi.

Marjun Syderbø Kjelnæs hevur ein frálíkan penn. Hon er trygg í

sínari skrivning, og tú livir teg inn í hennara søgu. Hon dugir at gera tað einfalda trúligt, og tað ótrúliga einfalt. Hon hevur sterkt myndamál, góðan og fjølbroyttan málburð, og tú kanst lata teg føra við streyminum og søguni, ella tú kanst fara undir kav og svimja millum ósvaraðu spurningarnar. Marjun leyp av tromini og er í sínum rætta elementi. Í þørtum av søguni kennist íblástur frá latínamerikonskum rithøvundum sum Isabel Allende og Gabriel García Márquez. Gandakend og magisk realisma kryddar partar av søguni, men tað kennist natúrligt, tá ið tað verður gjørt so væl. Høvundin brúkar nógvar smálutir, sum síðani renna elegant saman í stóru søguni. Tað tykist gjøgnumhugsað og væl hugsað.

Utopiski tankin

Vera, leon, Leon og øll hini fólkin í søguni geva tær stundum eina fatan av, at tey dyrka sína egnu óeydnu, og tankin um, at tað kundi gingið betur – og alt varð gott – er utopiskur. Høvdu tey fingið ein kjans afturat, hevði tað ivaleyst bara gingið enn verri og verið enn meiri fløkt. Sambandið millum høvuðspersónarnar, Veru og leon, er tragiskt og lívgandi hvørt um annað. Tað er ein glotti av vón í teirra livaðu lívum, serliga tí tey í sínum einsemi altíð leita aftur til hvørt annað.

Møguliga hava tey ikki dirvi og styrki til at taka ábyrgd av sínum kenslum, men tey royna. Tøgnin vinnur um aftur og um aftur. Vavsturin av átrúnaði og girnd, kærleika og skomm ger tey veik og ivandi. Tað, sum skuldi verið upplagt, verður ógjørligt. Tað, sum kundi verið so gott, verður ongantið forloyst.

Møguliga eru tey bara vilst í verðini.